

Innledning

Det er ti år siden *Sosiologisk årbok* fra Institutt for sosiologi, Universitetet i Oslo ble til, først redigert av Per Otnes og Dag Østerberg. Med litt vekslende redaksjoner kom den ut i åtte år før den ble erstattet av *Sosiologisk tidsskrift* som nå kommer i sin tredje årgang. Det er lang nok tid til å innse at "erstattet" må forstås teknisk, ikke redaksjonelt: Det nye tidsskrift er utmerket arbeid men mangler noe av den fritalende tone, åpenhet og brodd som preget årboka, særlig de første år. ST synes oss kort sagt solid, men for likt forgjengerne TfS og SiD.

Derfor da et nytt forsøk, en ny serie av årboka. Vi har tenkt på nye navn som *Terskel*, de danske kultursosiologenes *Tendens*, eller det utførlige *Samfunn, kUltur, kritiKK – SUKK* for korthets skyld – et "sukk" som ville være pustehull og ikke resignasjon. Vi har blitt stående ved det gamle: ledig for bruk, innarbeidet, med samme program for innholdet og de to første redaktørene fortsatt med.

På noen punkter er bakgrunnen lik den for ti år siden: Tallet på skrivende sosiologer og publiserbare manuskripter øker fortsatt raskere enn tallet på trykte artikler. Og det er fortsatt en virksom dialektikk mellom det at det fins redaksjoner som maser (eller lar seg mase på), og det at gode utkast i det hele tatt kommer "ut av skuffen", blir ferdige og ikke glemt. At nåtida "ikke kan måle seg med 50-60-tallets gullalder" anser vi kort sagt som tull, om ikke klassisk gammelmanns-tale eller uforløst Ødipal-binding (jfr. s. 237 og 243?). Gullaldre er nåtid – eller mimring!

På andre punkter er det forskjell: Redaksjon og redaksjonsråd (under etablering) har som nevnt kontinuitet men med en hovedtyngde av ikke-ISO-ansatte. Vi mottar gjerne støtte, fra ISO såvel som fra andre lignende enheter, men vil denne gang stå uavhengig, administrativt såvel som redaksjonelt. ISOs framgang er kanskje betydelig, men neppe mest hva angår økt faglig åpenhet og bredde. Vi legger som før hovedvekt på norsk sosiologi, dog med full åpning for bidrag fra andre nærstående samfunns- og humanvitenskaper. Vi vil bruke *referees* eller konsulenter etter behov, men samtidig huske at resultatet lett blir konvensjon, ikke kvalitet eller nyskaping. Vilhelm Aubert klaget i en tidlig reiserapport fra USA over *for mye* teamarbeid i samfunnsvitenskapen: To hoder tenker ofte ikke bedre, bare likere, enn ett.

TfS er Institutt for samfunnsforsknings organ, SiD uavhengig men assosiert Norsk sosiologforening, og ST nå lansert som universitets-sosiologiens organ. Man kunne tenke seg den nye årboka som innsikt mot neste nivå, de regionale høgskolene, men ikke bare det; vi satser videre; vi vil konkurrere men ikke konkurrere *ut* noen, snarere supplere med økt bredde, brodd, kvalitet, skriveferdighet, leseglede – og profesjons- og pensumrelevans – blant målene.

En inspirasjon er Michel Foucault. Han sa rett før han døde at hvis han var rik, ville han gi ut et tidsskrift som kunne publisere vitenskapelige arbeider "i deres egentlige, uferdige form". Det trengs at det sies: den polerte, slikkede, "ferdige" form er ikke vitenskapens mest naturlige.

En annen, og realisert, ikke utopisk inspirasjon kommer fra Pierre Bourdieu og hans tidsskrift *ACTES de la recherche en sciences sociales*, gjennom snart 20 år "mer mitt hovedverk enn mine egne bøker"¹: et laboratorium, forum og basis for faglig utviklingsarbeid – i kontinuitet, pågåenhet, oppfinnsomhet og bredde.

Slike idealer må påvirke årbokas innhold og form: Den skal sjølsagt gi plass for standardartiklen, men også for kortere og lengre bidrag i mer

¹ Bourdieus egne ord under Oslobesøket mai 1995.

prøvende og mindre konvensjonell form, forelesninger, litteraturomtale, debatt. Vi har valgt leservennlighet i grafisk form: Heller fler idéer enn flest mulig tegn pr. satsflate (side), sjøl om tallet på sider da øker litt.

Vi takker for alle bidrag men særlig for tillatelsen til å trykke Bourdieus "Et forfatterparlament: Hva skal det gjøre?", et engasjert faglig bidrag nettopp om trykke- og talefriheten og dens mange mer og mindre klare begrensninger. Vi tar det inn pga. faglige kvaliteter men ikke mindre som "keynote-setter" for hele årboka: Uten å gå i detalj har et stort antall av bidragene ventet lenge, tildels svært lenge, på å bli offentliggjort, i fullstendig form eller i det hele tatt.

Sollis artikkel er en nyskrevet oversikt over Bourdieus sosiologiske tilnærming, begreper, analysemodell – en utmerket veiledning for begynnere og de (mange?) som har "gitt opp" hans egne skrifter.

Strandbus artikkel gir noe tilsvarende for Østerberg som Solli for Bourdieu: En ryddig første oversikt kanskje særlig for nykommere til forfatterskapet. Strandbu og Thomassens store intervju med Østerberg er derimot noe av et hovedoppslag – i intervjus form en programartikkel for den kritiske sosiologi².

De tre neste artiklene knytter seg til konsumet. Campbells Veblen-kritikk er trykt før men i sterkt forkortet form; Haugs derimot snarere under-trykt enn trykt, jfr. hans epilog. Her kommer da endelig hans artikkel om kjøpesentre, en kort oppfølger til hans kjente "Kritik der Warenästetik" fra 1971. Otnes om samme emne er omskrevet etter et uttrykt utkast fra 1990, lokket fram av fortsatt kontakt i kollega-nettverk omkring konsumsosiologi.

² Noen vil sikkert savne de gender- eller femininst-inspirerte bidragene til kritisk sosiologi. Redaksjonen har tross flere konkrete forsøk ikke fått noe ferdig (eller uferdig) bidrag klart til første bind. Men forsøkene fortsetter, og vi tar gjerne imot stoff også på innsenderes initiativ.

Sulkunen, Karakayali og Fennefoss har emnene masser og kommunikasjon til felles, men i lokal og videre, i immateriell og materiell form: Populærmusikk, massebilisme, lokale "hendinger". Sulkunen finner samlivsmønstre gjenspeilet i pub-jukeboks-tekster. Karakayali ser – inspirert av bl.a. Deleuze – spennende anvendelse for ikke-Euklidsk geometri i mobilitetsteorien. Fennefoss tar opp kampen om klassifikasjonene omkring et omstridt hendingsforløp.

Feiring, Winnæs og Østerberg presenterer nyere eller nyutgitte faglige bidrag – hele forfatterskap (Andrew Abbott) eller enkeltverk (Ernst Cassirer, Tom Johansen) – førstnevnte på linje med Solli og Strandbu men vel med litt mindre velkjent emne; en ny nordamerikansk tilnærming til profesjons-sosiologien, her også relatert til eldre, bl.a. norske bidrag.

Til slutt to korte kommentarer som vil gi brodd til diskusjonen, dels om sosiologien som sosialt felt – vår egen "sosioanalyse", dels om den mye omtalte Allardtkomiteéen for evaluering av vår utdanningsform.

Det finnes ikke noe slikt som en populær samfunnsvitenskap. Vi skal nok unngå all overflatisk provokasjon. Men hvis vi etter det likevel ikke møter noen motstand – ja, så har vi kanskje forfalt til det fariseiske, om ikke til Newspeak (Orwell) eller det nesten enda verre – "Oldspeak", "doxografi". Vår årbok vil så langt vi makter bremse slikt forfall og stå for en upopularitet med størst mulig bredde.

Redaksjonen

oktober 1995